

Neeruti Seltsi ratturite seiklused Palverännuteel

18.-20. juulil 2025 sai teoks *Leader*-meetme 2.2 (Aktiivne ja tegus kogukond) poolt toetatud projekti „Kultuurilooliste retkede, huvireiside ja õpitubade korraldamine“ esimene retk jalgratastel Kultuuriloolisel Palverännuteel. Läbiti kohandatud marsruut Pirita-Maardu-Voose-Esna.

18. juuli hommikul kell 8 asusime Kadrinast bussiga teele, rattad haagisel kaasas. Päeva esimene pool kulges bussiga. Pirita kloostri minevikust, olevikust ja tulevikust läbi tunniajase rännaku hoones ning selle aias kõneles tallinlane Margus Juksaar, kes on kloostriiga seotud olnud alates aastast 2001. Edasi jäid teele nii kultuuriloolised püha- kui ka pärandpaigad, Kochide ja Saha Püha Nikolause kabelid, Maardu mõis, Konstantin Pätsi vabaõhukool, Iru Ämma skulptuur jms. Seejärel alanud rattaretk oli huvitav, kuigi päike kuumas. Tee viis läbi Jõelähtme külast. Kahel korral ületasime Jägala jõe ripp silla ja hüdroelektrijaama tammi kaudu. Metsatee viis ratturid Ihasalu poolsaarele ning karastust pakkus suplus Jõesuu rannas. Vahel tuli ette eksimisi ja liikumistrajektoori muutmisi, sest maaomanikud on ehitanud aedu ning paigaldanud eratee silte. Päev oli väga vahva. Ööbisime Ajaveskis, kus õhtul saime nautida maitsvat mulgiputru ja rabarberikooki.

Teisel päeval, olles Kostivere-Raasiku maantee ääres kulgevast rattatee lõikudest hellitatud, jõudsime värskest hooldatud kruusateele. Suundusime Kiviloo ja Rooküla ajalooliste paikade poole. Kuigi kulmud vajusid teeolude keerukusest kipra, oli päeva tipphetk veel ees. Kruusatee lõpus ootas meid rassimine läbi vettinud roobastega metsatee. Minna tagasi tuldud teed ja teha ring mööda maanteed järgmisesse sihtkohta me ei soovinud. Siin avaldus õige palverännutee marsruudi tegelik pale ning toimetulek iseenda võimetega. Hetk hiljem leidsime end rühkimas läbi mudamülka. Igaüks leidis endale sobiva meetodi, kuidas teed läbida. Kes tegi seda paljajalu mätastel hüpatel ja ratast talutades, kes väntas läbi loikude ja rammis muda. Pärast olid rattad porised kui mudas mõnulenud pörsakesed. Abialmis rännukaaslane Sulev pakkus rattapesu teenust Jägala-Pirita kanalis.

Lõunasöögi piknikuna tegime Alavere külapoe pargis. Võttes sõidusuuna Vetla-Voose küladele jäi supluspaigana teele Vetla hüdroelektrijaam. Huvitav, kas on kokku loetud kõik endised ja praeguse tammid Jägala jõel? Meie teele jäi neist neli. Kaunis rännutee viis edasi Voose-Matsimäe oosistikul järjest vähema asustusega paikadesse ning teedele. Et retk liiga lihtsalt läbi ei saaks, kohtusime Kurisaare kruusakarjääri lähistel veel kahe suure veeloiguga. Mõned meist võtsid jalad paljaks ja sõitsid nii läbi loikude. Vesi ulatus kohati põlvini. Mõned aga pigistasid silmad kinni ning läksid koos jalanõudega.

Lähiajaloo traagikasse viis meid Kautla küla memoriaal. See küla oli 1941. aastal Erna salga ja metsavendade ühine tegutsemispaik kohalike elanike kaitseks. Hävituspataljon rüüstas ja põletas lisaks Kautla suurtalule kättemaksuks veel 37 talu. Õhtuks jõudsime Albu lähedal asuvasse Rabav Puhkemajja. Perenaine koos oma kolme lapsega oli meile valmistanud uhke kalaroa, täidetud paprikad ning pere firmaroana besee-toorjuustukoogi. Väsinud rändureid ootas lõõgastav saun. Hommikupudru juures tõstatus arutelu, kas Vargamäel tööd tehes tuli armastus? Meid jäi saatma mõte, et õpime Tammsaarelt ja Andreselt! Hoiame end ja oma lähedasi ja ütleme neile, kui väga me neist hoolime ning armastame.

Kolmas päev osutus eriti katsumuste rohkeks. Otsustasime järgida rännutee õiget rada ning valida seiklused. Maasikalõhnaline tee viis Vahesaare järveni, kust algas laudtee Seli rabas. Julgemad sõitsid, kuid enamus meist siiski kõndis, kaaslasteks jalgratas. Maastik rabas on lummas ja alguses oli Seli raba läbida tore. Kuid siis ründasid meid suured näljased parmud ja sääskede parved. Ligikaudu neli kilomeetrit sai läbitud pidevas verises „massitapmises“. Lõpuks pidime laudteel lausa joostes põgenema nende verd imevate vampiiride käest. Pärast seda teelõiku tundus isegi kruusatee täieliku kergendusena.

Teekonna lõpus tuli teha muudatus ja buss varem kohale kutsuda, et ajaliselt järje peal olla. Rabatee osutus tõesti keerulisemaks ja aeganõudvamaks, kui varem arvasime. Buss ootas meid Järva-Madise kiriku juures. Lõpp-punkti Esna mõisa sõitsime bussiga. Meid võttis vastu Maarja Oviir-Neivelt. Aeg selles mõisas on otsekui peatatud. Midagi pole tehtud uueks ja see oli ilus! Vaimsust kannab maja kui kohtumiste ja rahu paik kaunite kunstide loomiseks. Kogu majas sees ja selle ümbruses oli ilu. Neeruti Seltsi tänu maja perenaisele väljendus esitatud omaloomingulises meloodias, esitatud sealsel klaveril Maarja Mölderil poolt. See oli müstiline hetk, mida täiendas hetk hiljem peade kohal ürdiaias kärgatanud kõuemürin.

Retke seltskond oli ülimalt vahva, abivalmis ja sõbralik. Hakkas lausa kahju hüvasti jätta. Nali ja naer olid meie saatjaiks. Sellel retkel oli katsumusi, palju mõtisklemist ja eneseleidmist, aga huvitaval kombel just need raskused jätsid kõige lähedama mälestuse. Tuleb julgeda võtta riske, et oleks, mida meenutada.

Aitäh kõikidele, kes meid teekonnal abistasid. Aitäh kõigile, kellega kohtusime: Maarja (Esna mõis), Margit (Ajaveski), Cerly pere (Rabav Puhkemaja). Aitäh kõikidele retkel osalejatele, kes katsumuse vastu võtsid ning kes selle reisi kordumatuks tegid.

Palverännutee teine retk on kavandatud **26.-28.06.2026**. Marsruut on Esna-Adavere-Võisiku-Rannu. Oodtaud on kõik endised ja uued huvilised-ratturid.

Maarja Mölder
Urve Karp

